Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 295

Datum	21 december 2021
Van	College B&W
Behandeld door	J.H. Baijens en F.T. Wind
Doorkiesnummer	030 -286 9948
E-mailadres	j.baijens@utrecht.nl fabienne.wind@utrecht.nl
Kenmerk	9565194
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2021 nummer 295 van raadsleden Koning (D66) en Sungur (DENK) van 8 december 2021 over Online gebiedsverbod Utrecht. De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Op basis van welk artikel uit de (gemeente)wet heeft de burgemeester de bevoegdheid een online gebiedsverbod op te leggen?
Antwoord 1
Aan de betrokkene is een last onder dwangsom opgelegd. De last houdt in dat hij zich dient te onthouden van online uitingen (op social media) die aanleiding (kunnen) geven tot wanordelijkheden. Hieronder wordt in elk geval begrepen oproepen die tot doel hebben de openbare orde in Utrecht te verstoren. Als hij zich niet aan de last onder dwangsom houdt, kan deze worden verbeurd. Betrokkene dient dan een dwangsom van 2500,- Euro te betalen.

Deze bestuurlijke maatregel is gebaseerd op artikel 125 lid 3 van de Gemeentewet en artikel 5:32 lid 1 van de Algemene wet Bestuursrecht. Aan deze artikelen ontleent de burgemeester de bevoegdheid om een last onder dwangsom op te leggen. In dit geval is de betrokkene een last onder dwangsom opgelegd, omdat hij door uitdagend gedrag aanleiding gaf tot wanordelijkheden (het oproepen tot rellen). Wat strafbaar is gesteld in artikel 2.2 lid 1 sub g van de Algemene Plaatselijke Verordening Utrecht 2010.

Vraag 2
Is de burgemeester bekend met eerdere online gebiedsverboden die in andere steden zijn opgelegd?
Antwoord 2
De burgemeester kende op het moment dat de bestuurlijke maatregel werd opgelegd geen andere gemeenten die eerder een soortgelijke maatregel hadden opgelegd. Inmiddels is bekend dat de gemeente Haarlem op 25 november 2021 een vergelijkbare maatregel heeft opgelegd aan een persoon die op social media opruiende berichten heeft verstuurd.

Vraag 3
Hoe wordt precies toezicht gehouden op het online gebiedsverbod? Van welke bevoegdheden wordt voor deze handhaving gebruik gemaakt?
Antwoord 3
De gemeente heeft geen zelfstandige bevoegdheden om toezicht te houden op online uitingen van de betrokkene. Opsporingsinstanties zijn hiermee belast. Opruiende berichten worden zoveel mogelijk door de opsporingsinstanties opgespoord. Zij kunnen alle bevoegdheden gebruiken die hen krachtens het Wetboek van Strafvordering toekomen. Op deze manier kan betrokkene bij toekomstige opruiende uitlatingen wederom in beeld komen en wordt de last onder dwangsom gehandhaafd.
In die zin werkt het niet anders dan bij een regulier gebiedsverbod. Een persoon aan wie een gebiedsverbod wordt opgelegd mag niet in het aangewezen gebied komen. Een opsporingsambtenaar moet constateren dat die persoon zich in het desbetreffende gebied heeft bevonden om een overtreding van het gebiedsverbod vast te stellen.

Vraag 4
In hoeverre blijft de burgemeester met verbod om bepaalde online uitingen te doen binnen deze territoriale grens? En in hoeverre blijft de burgemeester binnen deze territoriale grens door het online gebiedsverbod op te leggen aan een jongen die niet woonachtig is in Utrecht?
Antwoord 4
Het onlinegebied kent geen territoriale grenzen, dat maakt deze maatregel ingewikkelder dan andere maatregelen die een fysiek afgebakend gebied kennen. Het is echter niet langer vol te houden de ogen te sluiten voor wat zich online afspeelt en wat voor gevolgen dat kan hebben voor de gemeente Utrecht. De betrokkene uit Zeist heeft een bericht geplaatst om te komen rellen in de gemeente Utrecht. Dit raakt direct aan de openbare orde in Utrecht, waardoor er een legitieme basis is voor de burgemeester om op te treden.
Overigens worden geregeld reguliere gebiedsverboden opgelegd aan personen, zoals aan voetbalhooligans, die niet in de stad woonachtig zijn wegens het verstoren van de openbare orde in Utrecht.

Vraag 5
Gaat het online gebiedsverbod ook zover dat de jongen uit Zeist geen uitlatingen mag doen die zouden kunnen leiden tot wanordelijkheden in andere steden? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
Antwoord 5
Nee, de burgemeester is louter bevoegd tot handhaving van de openbare orde in de eigen gemeente. De last is dan ook beperkt tot het zich onthouden van online uitlatingen die tot doel hebben de openbare orde in Utrecht te verstoren.

Vraag 6
Is het opleggen van een online gebiedsverbod de enige mogelijkheid om opruiende uitingen tegen te gaan? Had een dergelijke maatregel ook met het strafrecht opgelegd kunnen worden? Zo ja, op basis van welke juridische basis? Had de inzet van het strafrecht, gezien de ernst van de inperking, niet meer voor de hand gelegen?
Antwoord 6
Vooralsnog is het opleggen van een last onder dwangsom om verdere opruiende uitlatingen op social media te voorkomen de enige mogelijkheid die de burgemeester kan inzetten.
Deze bestuursrechtelijke maatregel staat de inzet van het strafrecht niet in de weg. Tegen betrokkene is ook strafrechtelijk opgetreden. Echter, dezelfde maatregel had niet opgelegd kunnen worden in het strafrecht. Het strafrecht kent geen last onder dwangsom. De bestuursrechtelijke maatregel legt betrokkene op zich te onthouden van bepaalde gedragingen die de openbare orde kunnen verstoren.

Het betreft een preventieve maatregel die snel effect kan hebben en waarbij per keer dat de specifieke bepaling uit de APV wordt overtreden, kan worden verbeurd. Het is daarom niet logisch om de inzet van deze maatregel te laten afhangen van de uiteindelijke uitspraak in een strafzaak.

Vraag 7
Is er afstemming geweest met de gemeente Amsterdam die in mei 2021 aankondigde een onderzoek te doen naar de juridische houdbaarheid van een virtueel gebiedsverbod? Zo ja, kunt u aangeven wat de resultaten waren van dit onderzoek? Zo nee, waarom niet?
Antwoord 7
Er wordt al langer in G4 verband gesproken over de mogelijkheden om op te treden tegen online aangejaagde openbare ordeverstoringen. Met de aankondiging van Amsterdam werd gedoeld op het overleg in G4 verband in combinatie met eigen juridische verkenningen naar mogelijke maatregelen.

Vraag 8
Hoe kijkt u naar de houdbaarheid van het online gebiedsverbod in het licht van het censuurverbod van artikel 7 Grondwet? Kortweg stelt dit artikel dat voorafgaande beperkingen op meningsuitingen nooit zijn toegestaan. Zorgt deze maatregel ervoor dat de jongen al vooraf wordt beperkt in zijn vrije meningsuiting?
Antwoord 8
De manier waarop de last onder dwangsom is vormgegeven betreft geen censuur. De last onder dwangsom wordt pas verbeurd op het moment dat betrokkene nogmaals oproepen doet die tot doel hebben de openbare orde in Utrecht te verstoren. Dit betekent dat de betrokkene zijn mening kan uiten, zoals eenieder vrij is zijn mening te uiten binnen de grenzen van de wet. Het verspreiden van opruiende berichten is in strijd met de wet, waarmee het opleggen van deze bestuurlijke maatregel te rechtvaardigen is.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen Online gebiedsverbod Utrecht

8 december 2021

Vragen

Twee weken terug had een 17-jarige jongen uit Zeist de dubieuze eer om de eerste te zijn die een online gebiedsverbod kreeg voor Utrecht. De jongen mag geen berichten plaatsen “die leiden tot wanorde in de stad,” zo berichtte onder andere het Algemeen Dagblad[1]. Onze partijen zijn overigens tevreden te constateren dat de rellen waartoe werd opgeroepen, niet plaatsgevonden hebben.

De fracties van D66 en DENK steunen de burgemeester in haar aanpak om online wangedrag aan te pakken, maar namen toch met verbazing kennis van bovenstaand feit. Het is in de ogen van onze fracties nog een onbekend juridisch terrein wat de burgemeester betreedt met deze sanctie. Ook maken onze fracties zich zorgen over juridische houdbaarheid, al dan niet onderzochte alternatieve sanctiemogelijkheden en de privacy-aspecten aan een dergelijk verbod. Daarom hebben wij de volgende vragen over deze kwestie:

1. Op basis van welk artikel uit de (gemeente)wet heeft de burgemeester de bevoegdheid een online gebiedsverbod op te leggen?
2. Is de burgemeester bekend met eerdere online gebiedsverboden die in andere steden zijn opgelegd?

De gemeente geeft aan dat het gebiedsverbod wordt gehandhaafd binnen de kaders van de wet: “het gedrag van de jongen wordt binnen de kaders van de wet in de gaten gehouden”.

3. Hoe wordt precies toezicht gehouden op het online gebiedsverbod? Van welke bevoegdheden wordt voor deze handhaving gebruik gemaakt?

De burgemeester is verantwoordelijk voor handhaving van de openbare orde binnen het territorium van een specifieke gemeente. De grens van de bevoegdheid van de

[1] https://www.ad.nl/utrecht/17-jarige-jongen-uit-zeist-die-opriep-tot-rellen-in-utrecht-krijgt-online-gebiedsverbod~a0f37275/

burgemeester komt dan ook in zicht als het gaat om inzet van bevoegdheden buiten de gemeente.

4. In hoeverre blijft de burgemeester met verbod om bepaalde online uitingen te doen binnen deze territoriale grens? En in hoeverre blijft de burgemeester binnen deze territoriale grens door het online gebiedsverbod op te leggen aan een jongen die niet woonachtig is in Utrecht?
5. Gaat het online gebiedsverbod ook zover dat de jongen uit Zeist geen uitlatingen mag doen die zouden kunnen leiden tot wanordelijkheden in andere steden? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

De burgemeester geeft aan dat het online gebiedsverbod bijdraagt aan “gedrag bij de bron aanpakken”. Oproepen tot geweld en wanordelijkheden is strafbaar volgens artikel 131 van het Strafrecht. Toch koos de burgemeester voor een ‘online gebiedsverbod’.

6. Is het opleggen van een online gebiedsverbod de enige mogelijkheid om opruiende uitingen tegen te gaan? Had een dergelijke maatregel ook met het strafrecht opgelegd kunnen worden? Zo ja, op basis van welke juridische basis? Had de inzet van het strafrecht, gezien de ernst van de inperking, niet meer voor de hand gelegen?
7. Is er afstemming geweest met de gemeente Amsterdam die in mei 2021 aankondigde een onderzoek te doen naar de juridische houdbaarheid van een virtueel gebiedsverbod? Zo ja, kunt u aangeven wat de resultaten waren van dit onderzoek? Zo nee, waarom niet?

Vrijheid van meningsuiting is een groot goed, maar kent grenzen. Bijvoorbeeld bij discriminatie of oproepen tot geweld. Daarnaast is censuur verboden in de Grondwet.

8. Hoe kijkt u naar de houdbaarheid van het online gebiedsverbod in het licht van het censuurverbod van artikel 7 Grondwet? Kortweg stelt dit artikel dat voorafgaande beperkingen op meningsuitingen nooit zijn toegestaan. Zorgt deze maatregel ervoor dat de jongen al vooraf wordt beperkt in zijn vrije meningsuiting?

Gesteld door:

- Maarten Koning, D66
- Mahmut Sungur, DENK